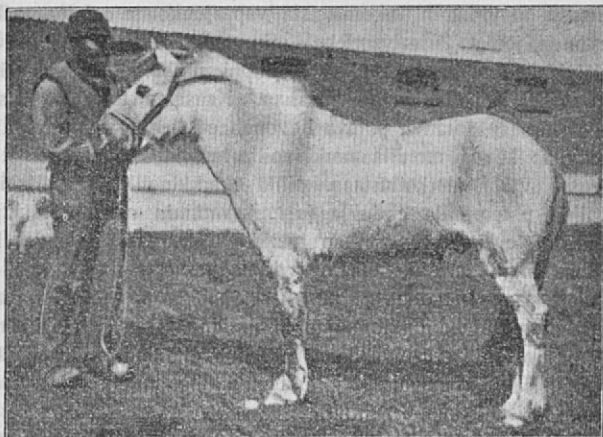

A. v. Kinnon

Cap 8

Sisäasiain Ministeriöön annettu kertomus.

Syksyllä 1918 käytyäni hevosmarkkinoilla Heinolassa sekä syksyllä 1919 toripäivillä Savonlinnassa, markkinoilla Haminassa sekä eläinmarkkinoilla Iisalmella, Joensuussa, Lappvedellä, Kausalassa ja Viipurissa ja huomattuani siellä eläinkaupassa harjoitettua julkeata väärinkäyttöä, varsinkin hevosten suhteen ja että asetuksen 27 päivästä huhtikuuta 1916 „koskeva hevos- ja karjakaupan järjestämisestä markkinoilla ja toripäivillä“ määräyksiä ei ainoallakaan näistä paikkakunnista noudatettu, ilmoitin sisäasiain Ministeriöön näistä epäkohdista.

Tämän johdosta kehoitti sisäasiain Ministeriö kaikkia maaherroja valvomaan, että eläinmarkkinoita järjestettäessä noudatettaisiin huhtikuun 27 p. 1916

annettua asetusta ja myönnettiin minulle matka-apua 3000 mk. markkinoilla käyntiä varten sekä oikeus tehdä asianomaisille poliisivirastoille ja maaherroille lainmukaisia muistutuksia huomaamistani epäkohdista.

Näillä varoilla olen käynyt Oulun ja Viipurin markkinoilla, Kausalan Mikkelin ja Hämeenlinnan toripäivillä, Tampereen ja Olunkylän hevosmarkkinoilla sekä Antrean, Jyväskylän, Kiviniemen, Pieksämäen ja Sortavalan eläinmarkkinoilla.

Kaikissa näissä markkinatilaisuuksissa on harjoitettu eläinkauppaa, huomioon ottamatta onko paikkakunnalla ollut tarkoituksen mukaista aidattua maaluettua tai ei. Sellaista puuttui kokonaan Viipurissa, Mikkeliissä, Kiviniemellä ja Pieksämäellä. Hämeenlinnassa oli aitauksen asemesta maata pitkin vedetty köysi, Antreassa ympäröi markkinapaikkaa osittain aita, Sortavalassa tehtiin hevoskauppaa noin 4:n kilom. pituisella maantieosalla kun taas karjanmyynti tapahtui kaupungin läheisyydessä sijaitsevalle aidatulle kilparadalla.

Missä eläinlääkäreitä ei ole läsnä markkinoilla, voidaan tarttuvatautisia eläimiä vapaasti tuoda kauppaan. Antreassa oli markkina-aattopäivänä, jolloin liike tavallisesti on vilkkaampi, inkeriläisistä vapaaajoukoista ostettu, vaikeata kapia poteva hevonen, jonka järjestysmiehet minun vaatimuksestani ottivat talteen. Kun piiriläinlääkäri seuraavana päivänä saapui markkinoille, määräsi hän hevosen lopetettavaksi ja kaivettavaksi maahan. Kausalan toripäiviltä sitä vastoin kuljetettiin ankaraa pääntautia poteva hevonen edelleen rautateitse Lahteen.

Ei tarvitse käydä monilla markkinoilla huomatakseni, etteivät nämä missään suhteessa vastaa tarkoitustaan. Sillä markkinoilla kaupattavia tavaroita voidaan paljon paremmilla ehdoilla ja mukavammin ostaa kaupapuodista — jos nimittäin ei ole kyseessä arvoton markkinarihkama, jota suulas kaupustelija tavaksi tulleen markkinasukkeluukin tyrkyttää arvostelukyvättömälle yleisölle.

Eläinkauppaan nähden yhtyy markkinaelämään niin eroittamattomasti tavaksi tullut hevosten kiihoittaminen, liiallinen rasitus ja räakkääminen, sekä tahalliseen petokseen perustuva kaupankäynti, että niitä etupäässä voi pitää raakana muinaisjäännöksenä ajalta, jolloin markkinat todella täyttivät tarpeen eri paikkakuntain välisissä kauppasuhteissa.

Hyvässä kunnossa olevat ja käyttökelpoiset hevoset eivät suinkaan ole lukuisimmat markkinapaikoilla, vaan ovat siellä enemmistönä jossain suhteessa vialliset, sairaat ja käyttökelvottomat hevoset, joilla ammattihevoshuujarit markkinayleisön kustannuksella koettavat anastaa vääriä voittoja.

Suurin osa näistä ammattihevoshuujareista ovat kuten tunnettua markkinoilta markkinoille kuljeksivat mustalaiset.

Monissa paikoin maata ovat kerjäävät ja näpistelevät mustalaiset enemmän tai vähemmän vastenmielisiä vieraita talonpoikaiskodissa. Lieneekö pidetty sitä jonkunmoisena mustalaisen itsensä elättämisen mahdollisuutena, että ovat antautuneet harjoittamaan ammattia, hevoshuujarin, eläinräakkääjän, koska on annettu näiden ihmisten, joilla ei ole vähintäkään aavistusta minkäänmoisista

moraalikäsitteistä, vapaasti jatkaa häpeällistä tointaan, jota kansan terve vaisto kuitenkin yhä tietoisemmin tuomitsee.

Se jo itsessään tekee markkinat turmiolliseksi paheeksi yhteiskunnassa, että niille kerääntyy joukottain huonoja kansanaineksia, jotka hankkivat elatuksensa hyväkseenkäyttämällä markkinayleisön herkkäuskoisuutta, heikkouksia ja paheita. Juuri nämä n. k. „markkinahummerit“ pääasiallisesti välittävät juovutusjuomain salakauppaa ja yllyttävät hurjaan markkinajuopotteluun, jota ei mikään säännöstely eikä valvonta näytä voivan ehkäistä.

Juopottelu alkaa jo markkinamatkalla junissa ja laivoissa ja jatkuu sitten koko markkina-ajan. Hevoskauppoja tekevät henkilöt, jotka ovat niin päihtyneitä, että heidän täytyy ottaa tukea hevosien harjasta, mikä tässä, kun on kysymys suurista raha-arvoista, voi tuottaa yksityiselle arvaamatonta rahallista tappiota. Oulunkylän hevoshuoneilla syntyi hurja kahakka ja tappelu järjestyksenvalvojan ja päihtyneen markkinayleisön välillä, joka uhkaillen piti pidätetyn päihtyneen toverin puolta.

Leväperäisesti ja vailla vastuuntunnetta järjestävät kunnat ja hevosystäväinyhdistykset markkinoita. Vaikka hyvin tiedetään, että satoja eläimiä tuodaan markkinoille ei ole ryhdytty minkäänlaisiin toimenpiteisiin niiden sijoittamiseksi ja turvaamiseksi. Pihamaille asetetaan hevoset ja lehmät yöksi joko rahallista korvausta vastaan tai ilman sellaista, eikä suinkaan ole harvinaista, että omistaja näissä oloissa varkaan käden kautta menettää hevosensa.

Että eläimet, jotka päiviä ja viikkoja kestäville markkinamatkoilla yöksi jätetään taivasalle syyssatessa ja purevassa talvipakkasessa, parantumattomasti sairastuvat, näkyy vähemmän huolestuttavan omistajaa, koska markkinajärjestelmä aina tarjoaa mahdollisuuksia petollisella hevoskaupalla vaihtaa sairas eläin terveeseen.

Se seikka, että huhtikuun 27 päivänä 1916 annettua asetusta varsin vailinaisesti on noudatettu useimmilla paikkakunnilla, on minun mielipiteeni mukaan verrattain merkityksetöntä. Sillä tässä asetuksessa ei ole minkäänlaisia määräyksiä, jotka estäisivät eläinten rääkkäämistä ja liiallista rasittamista, kieltäisivät eläinrääkkääjiltä, ammattikeinottelijoilta ja hevosshuijareilta pääsyn markkinapaikoille, määräisi kunnat tai markkinoita järjestävät yhdistykset kyllin tehokkaasti valvomaan järjestystä, ja tarkkaan rajoittaisi markkina-ajan. Päinvastoin näyttää § 3 kieltämällä eläinten kauppaamisen ja koettelemisen markkinain tahi toripäivän aikana sekä niiden edellisenä ja jälkeisenä päivänä muualla kuin markkinoita varten varatulla alueella oikeuttavan markkinain jatkamisen yli määräajan. § 2:sen määräys, että markkina-alue mikäli mahdollista on varustettava katoksella eläinten suojelemista varten sateelta ja tuulelta — niin kauvan kuin metssissämme on tarvepuita on kai katoksien rakentaminen kaikissa olosuhteissa mahdollinen — jättää epämääräisyydellään järjestäjän mielivaltaan rakentaa tällaisia katoksia eläinten suojaksi tai olla niitä rakentamatta. Samassa §:ssä oleva määräys että aitauksen sisäpuolelle tahi sen välittömään läheisyyteen on raken-

nettava tie kaupaksi tarjottavien hevosten koittelemista varten, oikeuttaa järjestäjän pitämään lähimpää katua tai maantietä koittelemispaikkana, jossa markkina-ajo saa tapahtua tien pituutta rajoittamatta ja markkinayleisön itsensä määräämien ajotapojen mukaan.

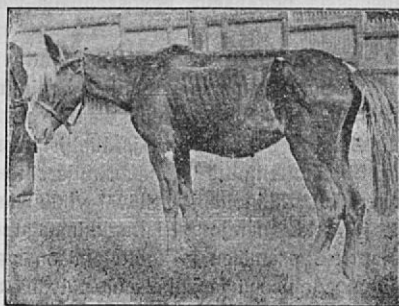
Tehokkaammat ovat muutamain kuntain ja hevosystävähdistysten omaksumat hevos- ja karjakauppaa koskevat järjestyssäännöt, vaikka tosin nekaan eivät lähimaankaan pysty suojaamaan eläimiä joutumasta markkinahuijauksen uhriksi.

Ainoastaan järjestäjän rahalliseen voittoon nähden näyttävät markkinasäännöstelyt todellakin saaneen tehtävän, jonka täyttäminen varmaankin vastaa kaikkia mahdollisia vaatimuksia. Kun markkinoita on pidettävä rajoitetulla alueella, on sisäänpyrkijöiltä ruvettu ottamaan pääsymaksu, jonka suuruus on vaihdellut 1 markasta hevoselta ja henkilöltä aina 7 ja 6 markkaan.

Järjestäjälle on senvuoksi tärkeätä, että kävijäin luku on niin suuri kuin mahdollista ja valvonta enemmän tai vähemmän näennäinen.

Hevosmarkkinoilla Jyväskylässä oli esim. pääsymaksujen keräys uskottu henkilölle, joka markkinain cirkusparaadien kuuluttajilta lainaamallaan sanatskauksilla koetti houkutella kansaa hevoskauppapaikalle.

„Yksi marka, ainoastaan yksi marka päältä, hevosenpäältä, miehenpäältä, naisenpäältä. Tänne hevosmarkkinoille kaikki! Pikku pojat, tulkaa tekin mukaan! Minkä nuorena oppii, sen vanhana taitaa. Yhdestä markasta saatte tutkia hevosen suuta ja häntää. Sitten saa kyllä ajella muuallakin, kun vaan on lippu. Yksi marka, pää kuin pää!“

Markkinapaikalla ja sen läheisyydessä oli muutamia kurjia hevosia, joista yhtä, joka pääsi liikkumaan äärimmäisellä ponnistuksella, toisen jäykän takajalan joka askeleella vääntyessä sisäänpäin, nähtävästi uhkasi vaara joutua jollain pihamaalla erityisen mustalaiskäsitteilyn alaiseksi. Turhaan pyysin apua kaupungin poliisivoimalta, joka ei tahtonut millään tavalla puuttua markkinoihin, joita

pidettiin kaupungin alueen ulkopuolella. Paikkakunnan eläinlääkäri oli jossain yhtäkokouksessa eikä pitänyt tarpeellisena käydä markkinoilla, paikalla kun oli eläinsuojeluspoliisi, mikä oli takeena ettei eläinrääkkäystä voinut tapahtua. Mutta eläinsuojeluspoliisi oli hipposyhdistyksen puolesta avustajana lippujen myynnissä, mikä selvästikin oli ristiriidassa hänen varsinaisen tehtävänsä kanssa. Kun koetin saada hänet viemään erään sairaan hevosen tutkittavaksi eläinlääkäriin luo, joka myöskin oli hipposyhdistyksen johtokunnan jäsen, kieläytyi hän siitä syystä ettei hän ollut saanut varoja, millä maksaa lääkäriä.

Puutteellista markkinavalmistuksessa on sekin, ettei ole ryhdytty toimenpiteisiin yösijan hankkimiseksi lukuisalle markkinayleisölle. Yksityiset huoneet, jotka markkinapaikalla ja sen läheisyydessä tilapäisesti luovutetaan heille, ovat tungokseen asti täynnä markkinamiehiä, kaikki hotellit ja matkailijakodit ovat jo aikoja edeltäkin varatut viimeistä paikkaa myöten. Ainoastaan poliisiviranomaisten ja rautatieläisten hyväntahtoisuuden kautta olen onnistunut saamaan huoneen tai sopen jo asutussa huoneessa. Mutta markkinamatkaan yhtyy aina, varsinkin jos saapuu paikkakunnalle iltasella, mahdollisuus saada viettää yönsä taivasalla, kaikkine siitä sekä turvallisuudelle että terveydelle koituvine vaaroineen.

Päivänselvää on, että eläinkaupan suhteen muutos on tapahtuva lähitulevaisuudessa. Siitä on poistettava raa'an kansanhuvien ja vääräydellä saatujen voittojen uhkapelin leima, joka nyt vallitsee siinä ja joka yllyttää eläinrääkkäykseen ja tarkoituksettomaan hevosten vaihtoon ja huijaukseen, mikä on siveellisesti hyljättävää ja sitäpaitsi vähentää eläinten arvoa.

Senvuoksi olisi nykyiset markkinat lakkautettavat, huolimatta siitä onko huhtik. 27 p. 1918 asetusta noudatettu tai ei ja niiden sijaan määrättävä muutamia pysyviä kauppapaikkoja, vähintään yksi, mutta ei useampaa kuin 3 kutakin läänin kohti, joissa vuosittain saataisi pitää rajoitettu määrä markkinoita. Nämä kauppapaikat olisivat varustettavat ei ainoastaan aidatulla alueella ajoratoineen, vaan olisi siihen vielä rakennettava iso halli, jossa olisi tilaa kaikille markkinoille tuoduille eläimille ja joka samalla olisi tallina ja myyntipaikkana sekä rehuvaraston säiliönä. Kun markkinat näin järjestettäisiin, lakkaisivat huvimarkkinamatkat ja hevoshuijaus niillä melkoisesti, eikä varsinaiselle hevosostajalle vähän pitempi rautatiematka suuria merkitsisi. Nykyäänkin matkustetaan markkinoille kaukaisilta paikkakunnilta, Rovaniemeltä ja maamme muilta pohjoisilta seuduilta Karjalaan, riippuen hintaoloista.

Sen ohella tulisi sopivalla tavalla edistää eläintenmyyntiä suorastaan kodeissa, joten pitkät markkinoille kuljetukset vältettäisiin.

Markkinoille kerääntyä ihmisiä tuhansittain ja siellä saadut vaikutelmat ovat huonoja, veltostuttavia, alentavia. Ja kuitenkin markkinat voisivat olla tilaisuuksia, joissa maalaisväestö saisi alotteita ja johtoa monessa seikassa, joka koskee jokapäiväistä elämää kodissa, varsinkin eläinten inhimillistä kohtelua ja hoitoa. Esitelmin, puhein ja jakamalla sopivaa kirjallisuutta olisi heidän tietonsa lisättävät, heidän käsityksensä laajennettava ja kohotettava ja kuvin sekä näyttein tehtävä teoriat havainnollisiksi.

Tähän tapaan järjestettyjen markkinain tulisi aluksi nauttia valtion kannatusta, kuitenkin olisi sisäänpääsymaksut pidettävä niin suurina, että kustannukset ja menot suurimmalta osalta niillä korvattaisiin.

Sota-aikaan, kun oli lihasta puute, oli vanhain, huonojen hevosten pelastuksena se, että teurastajat ostivat ne käytettäväksi ihmisruuaksi. Mutta lihan-saannin lisääntyessä on hevosliha menettänyt arvonsa siinä määrin, että hevosesta teuraseläimenä maksetaan ainoastaan kaksi ä kolme sataa markkaa, kun alin hinta hevosesta markkinoilla harvoin on 1,500 mk. alempi. Senvuoksi sitä ei tapeta, vaan rasitetaan ja kidutetaan niin kauvan kuin henki siinä pysyy.

Saksassa on jo kauvan yritetty saada hevosliha yleisesti käytäntöön ihmisravintona ja on m. m. siinä tarkoituksessa järjestetty aterioita, joilla hevoslihaa on tarjoiltu eri ruokalajeina. Tätä käytännöllistä esimerkkiä olisi noudatettava kaikkialla meidänkin maassamme. Sillä ei ole muuta mahdollisuutta pelastaa hevosia rajattomilta kärsimyksiltä niiden tultua vanhoiksi ja viallisiksi kuin että ne saavat osakseen muiden kotieläintemme kohtalon, sen että ennenkun ovat loppuunkulutetut, ne teurastetaan ja syödään. Ennakkoluulosta tai muka kunnioituksesta hevosta kohtaan pitää tätä keinoa sopimattomana, on väärää tunteellisuutta, jonka hevonen saa kalliisti maksaa.

Jos kerran saamme toteutumaan sen, että käyttökunnottomat hevoset tuottamatta tappiota omistajalleen teurastetaan, voidaan myöskin vaatia, että ainoastaan vahvoja, terveitä ja hyviä hevosia saadaan myydä markkinoilla vetojuhtina.

Eläinten rääkkäminen olkoon kaikissa muodoissa kielletty. Ruoskiminen, ohjaksista nyhtäminen ja kaikellainen raaka ajotapa on senvuoksi mitä ankarimmin kiellettävä ja valvottava, ettei saa käyttää ajokaluja, jotka aiheuttavat lyöttymähaavoja tai ovat muuten sopimattomia.

Niin kutsuilla hevoskaupanvälittäjiltä, jotka tulevat markkinoille harjoitukseen huijausta hevosilla, joita he ostavat, vaihtavat ja myyvät yksinomaan rahanansiotarkoituksissa, on riistettävä oikeus markkinoilla harjoittaa ammattiaan. Älköön sallittako missään tapauksessa mustalaistenkaan ottaa osaa markkinoihin, ja on ne loppuunkulutetut ja rääkätyt hevoset, joita käytetään vetämään kokonaisia mustalaisperheitä ympäri maata, pelastettava näiden auttamattomien eläin-

rääkkääjain käsistä. Niille mustalaisille, joita ei voida pakottaa hankkimaan itselleen pysyviä asuinpaikkoja, olisi perustettava erityisiä työlaitoksia, joissa he voisivat tottua ansaitsemaan elatuksensa todellisella työllä sensijaan, että he nyt eläinrääkkääjinä, kerjäläisinä ja näpistelijöinä ovat maalaisväestön vitsauksena.

Nykykaikaan on pyritty lainsäädännön ja useanlaatuisten kunnallisten ja ammattijärjestöjen kautta valvomaan heikompien oikeutta, lasten, naisten, jopa työläistenkin. Mutta eläimet, avuttomimmat avuttomain joukossa, mykät ja halveksitut, jätetään uhriksi raa'alle mielivallalle, jolta riittämätön eläinsuojelulainsäädäntö ei voi niitä suojata. Korvaamaan lainsäädännön riittämättömyyttä on perustettu eläinsuojeluyhdistyksiä. Mutta eläinsuojeluyhdistyksiltä puuttuu auktoriteettia ja siveellinen ohjelma, jolle ne rakentavat, on epämääräinen ja vailla sisäistä yhtäläisyyttä. Kun toinen lähtee ihmillisen hyödyn, pelkästään itsekäisyyden kannalta, antautuu toinen ihanteellisuuteen, joka on vailla juuria käytännöllisessä elämässä. Että usein ei ainoastaan kykyä vaan harrastusta, taitoa ja vastuuntunnetta puuttuu, siitä olen tullut vakuutetuksi m. m. matkoillani markkinoilla, joilla eläinsuojeluyhdistykset ainoastaan parissa tapauksessa ovat olleet edustettuina.

Senvuoksi olisi maan kaikissa kunnissa valittava erityiset eläinsuojelulautakunnat, jotka toimisivat valtion vahvistaman ohjesäännön mukaan ja jotka pitäisivät huolta kaikista asioista, mitkä koskevat eläinten hoitoa, asuntoja, työkuntoisuutta, rekisterioimista j. n. e. Näiden lautakuntien tulisi myöskin arvostella milloin henkilöiltä, jotka ovat vikapäitä törkeään eläinrääkkäykseen tai ovat useampia kertoja osoittaneet ilkeämielisyyttä eläinten kohtelussa, olisi riistettävä oikeus eläinten omistamiseen, eläinhoitajan toimeen tai eläinkaupan käyntiin.

Ennenkuin eläimet saavat oman suojelujärjestönsä auktoriteetillä puhua niiden puolesta ihmisten kesken ja tuomioistuimen edessä, on kaikki työ niiden suojelemiseksi hajanaista, epäjohdonmukaista ja arvotonta, jonkinlaista armon kerjäämistä siinä, missä voi vaatia oikeutta.

Vähintäin kolmas osa eläinsuojelulautakuntain jäsenistä tulee olla naisia. Mutta tämä tehtävä on uskottava ainoastaan sellaisille naisille, joilla on rohkeutta ja itsensävoittamiskykyä säästämättä omia hermojaan olla eläimille apuna myöskin niissä vastenmielisissä ja raskaissa kohtaloissa, joihin ne joutuvat ollessaan ihmisistä riippuvaisia, naisia, joita eläimiinkin nähden elähyttää sama altis osanotto kärsimykseen, joka ihmisissä yhteiskunnassa on tehnyt naisen toiminnan niin arvokkaaksi ja suureksi.

Edellisen perusteella rohkenee allekirjoittanut esittää:

että kaikki nyt hyväksytyt markkinat ja eläinmarkkinat poistettaisiin ja että toripäivinä hevos- ja karjakauppaa ei lainkaan saisi harjoittaa;

että muutamia kauppapaikkoja määrättäisiin eläinkauppaa varten, ei kuitenkaan useampia kuin kolme kutakin läänin kohti ja että kauppaa näissä paikoissa käytäisiin tilavassa hallissa, joka samalla olisi eläinten tallina.

että markkinain yhteydessä järjestettäisiin monipuolinen valistustyö varsinkin siihen nähden, mikä koskee ihmisen suhdetta eläimiin ja parhaita tapaa niiden inhimilliseen kohteluun.

että markkina-aikaan järjestettäisiin käytännöllinen toiminta hevoslihan saattamiseksi käytäntöön ihmisravintona.

että eläinraakkäystä ei missään muodossa sallita markkinoilla ja että ruoskan käyttö ja hevosen suupielien nyhtäminen kokonaan kielletään.

että mustalaisia ja muita ammattihevoshuujaria ei missään tapauksessa päästetä markkinoille.

että kaikkiin kuntiin järjestettäisiin eläinsuojeluslautakuntia, jotka kunnassa ja tuomioistuimen edessä valvoisivat eläinten oikeutta.

Helsinki, tammikuussa 1921.

Agnes von Konow.

